

היכלי תורה

רשת שיעורי תורה

לזכות גיבורי כח
עושי דברו שומרי
השמיטה בארה"ק
נתרם ע"י משפחת קידר הי"ד

ערש"ק פרשת נצבים וילך כד אלול תשס"ז ♦ דף היומי בכלי: כתובות ו ירושלמי: יומא לו משנ"ב עה:

לעבר אלו אשר חלפה במחשבתם הרהור קל לאמר - וכי אפשרי ללמוד ולקיים את התורה הרחבה, העמוקה, השמימית, הרוחנית, אשר אין השגה לבשר ודם בעומק השגתה?! לא! אין זה אפשרי!

לעברם, ובעצם לעבר כולנו, פונה התורה בדבריה הנחמדים מזהב ומפז ואומרת בפרשתנו (דברים ל יא): כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוץ היום לא נפלאה היא וממך ולא רחוקה הוא. לא בשמים הוא לאמר מי יעלה לנו השמימה ויקחה לנו וישמענו אתה ונעשנה. ולא מעבר לים הוא לאמר מי יעבר לנו אל עבר הים ויקחה לנו וישמענו אתה ונעשנה. כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשתו.

כלומר, אם יעלה בדעתך לומר שהתורה 'נפלאה היא ממך' - מופרשת היא מלקיימה ולעשותה ואינה בר השגה, או שלפחות 'רחוקה היא' - קשה היא להשגה. אזי טעות בידך - כי קרוב אליך הדבר מאד.

מנגד, מוצאים אנו דברים אשר לכאורה אינם עולים בקנה אחד עם פסוקים אלו, והוא מה שאמרו חז"ל במדרש (בר"ד י) 'כתיב (תהלים קיט) לכל תכלה ראיתי קץ רחבה מצותך מאד, לכל יש סיקוסים [-קץ וזמן (רש"י)], שמים וארץ יש להן סיקוסים, חוץ מדבר אחד שאין לו סיקוסים, ואי זו - זו התורה, שנאמר (איוב יא) ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים'.

הרי שהתורה רחבה היא ללא קץ וגבול יותר מהשמים והארץ אשר יש להם גבול, וכי קרוב הוא אליך מאד? אתמהה?!

תשובה לכך מוצאים אנו במדרש (ויק"ר יט) 'תלולית זו של עפר מי שטיפש מהו אומר - מי יכול לקצות את זו [לחותכו ולפנות את מקומו (עץ יוסף)]. מי שפקח מהו אומר - הריני קוצץ שתי משפלות [-קופות (רש"י)] היום, שתי משפלות למחר, עד שאני קוצץ את כולה. כך מי שטיפש אומר - מי יכול ללמוד את התורה, נזיקין ל' פרקים, כלים ל' פרקים. מי שפיקח מהו אומר - הריני שונה שני הלכות היום, שני הלכות למחר, עד שאני שונה את כל התורה כולה'.

אכן! התורה רחבה היא מני ים, אבל ה'פיקח' קונה אותה בחכמתו על אף גודלה ועומקה - היום הוא שונה דף אחד, ומחר הוא שונה דף שני, עד שגומר את כל הש"ס, ועליו אמר הכתוב - כי קרוב אליך הדבר מאד.

הגאון רבי מאיר שפירא זצ"ל מלובלין - מייסד ה'דף היומי', הוא זה אשר נכח לראות ברוח קדשו ובדעתו המפוקחת, את הדרך הישרה לקנות את התורה, את המעבר הבטוח בין משברי הים הגדול של התלמוד, אשר מוביל לעבר קיצו השני בשלום.

אם כן נעמו דבריו על דברי חכמינו (יבמות קכא). 'אמר רבן גמליאל, פעם אחת הייתי מהלך בספינה, וראיתי ספינה אחת שנשברה, והייתי מצטער על תלמיד חכם שבה, ומנו? רבי עקיבא. וכשעליתי ביבשה, בא וישב ודן לפני בהלכה. אמרתי לו, בני, מי העלך? אמר לי, דף של ספינה נזדמן לי, וכל גל וגל שבא עלי נענעתי לו ראשי'. ה'דף' של ספינה - הלא הוא ה'דף היומי', אשר האוחז בו מנענע ראשו בכל גל וגל, ועובר את העולם הזה בשלום.

מי שסבור שאין אפשרות לחצות את הים התלמודי, מגלה לו רבי עקיבא את סודו, אחוז ב'דף היומי', ובכל גל וגל - בכל יום ויום, נענע לו את ראשו, והתקרב אל עבר חוף מבטחים, הלא הוא סיום הש"ס.

בהפלגה גדולה ליבשת מרוחקת, ישנם תחנות בארצות שונות, אשר בהם האוניה עוצרת לזמן מה, והנוסעים מצטיידים במזון ובשתיה. גם נוסעים נוספים מצטרפים להפלגה, לקראת המעבר לעבר החוף המרוחק.

אוניית ה'דף היומי' עוצרת לזמן מה בחוף של 'מסכת כתובות', לאגירת כוחות, ולאיסוף נוסעים - לומדים נוספים, לעברו של ים התלמוד. אל תפספס את ההזדמנות, והצטרף עוד היום למעגל האדיר של לומדי ה'דף היומי' ברחבי העולם. ואם אתה עושה כן, אשריך לעולם הזה, וטוב לך לעולם הבא.

היכל הפרשה.....עמוד 2

הלכה למעשה.....עמוד 2

נושאי ה'דף' בעלון

סגירת ארון שיתכן שיש בו זבובים

בשבת.....כתובות ו

נעילת חנות החתן בימי השבע

ברכות.....כתובות ז

ברכת שבע ברכות בלא נוכחות

הכלה.....כתובות ח

גט לאנשי צבא [חיילים] היוצאים

למלחמה.....כתובות ט

מעלת אכילת תמרים.....כתובות י

כלה שהתברר שהיא גיורת.....כתובות יא

נישואי כהנים וישראלים זה עם

זה.....כתובות יב

כפתור ופרח.....עמוד 6

עולם חדש של לימוד ההלכה

עמוד 7

תוספות מיוחדות לכבוד החגים

בכל שבוע יופיע לקט סיפורים

מובהרים מגדולי ישראל

עמודים: 8 - 11

דגים

בקרפיון יש חשש גדול לתולעים בעיקר באזור הראש, ולכן רצוי לקנותם אך ורק בחנויות שבהשגחה מהודרת, המקפידות על בדיקות בנושא.

דבש

מאחר ויש כוורנים הרודים דבש בשבת, יש לקנות רק דבש בהכשר מהודר.

במתק דבש יש חומרים בחששות כשרות, ולכן רצוי לקנותו רק בהשגחה מהודרת.

רימון

יש חששות ערלה ברימון.

רימון שיש בו כתמים חומים ונקבים, עולו להיות בחשש תולעים.

תמר

יש סוברים שאין לברך שהחיינו על תמר לח, מאחר שמצויים תמרים יבשים במשך השנה.

ענבים

למנהג הגר"א (במשנ"ב ת"ר סק"ד) אין אוכלים ענבים בר"ה, ולפי זה אין לאכול חלות שיש בהן צימוקים.
יש שנהגו לאכול ענבים בר"ה לסימן טוב.

תפוח

מאחר שעל התפוחים נמחת שכבת הברקה בחששות, יש לקלף את התפוח לפני האכילה.

כרת

רצוי לקנות רק מגידול מיוחד.

רוביה

יש לשרותם במים ולבדקם אחד אחד, כשיש כתם כהה בחוץ רצוי לפתחם.

סלקא

רצוי לקנות רק מגידול מיוחד ולשטפם היטב במים עם הסבון.

חבוש

על חבוש יש לברך "שהחיינו".

אגוזים

מאחר שברמ"א תפ"ג ס"ב מובא, שאין לאכול אגוזים בראש השנה, רצוי שלא לאכול עוגת דבש, שיש בהן אגוזים, וכן ופלים שמעורב בהן אגוזים.

פרי חדש

במשנה ברורה מובא, שאין לאכול פרי בוסר ופרי חמוץ בר"ה, ולכן יש להזהר שלא לברך "שהחיינו" על פירות הדר חמוצים.

חמוצים

במשנ"ב תקפ"ג סק"ה מובא שאין לאכול דברים חמוצים בר"ה, ואין לכול חמיצה בר"ה, ולפי זה אין לאכול סלטים חמוצים בראש השנה. וכן להמנע משתיית יין חמוץ (וורמוט).

הרה"ג חיים כץ שליט"א

בנושאי כשרות פקס: 048225074

'ומל ה' אלוקיך את לבבך' (דברים ל.ו).

בפסוק זה כתוב שהקב"ה ימול את הלב, ואילו בפרשת עקב (דברים י טז) נאמר 'ומלתם את ערלת לבבכם', ומשמע שעל האדם מוטל לעשות זאת.

תירוץ ע"כ מובא בספר נפלאות חדשות, שעל האדם מוטל להסיר את כיסוי וטמטום הלב, שיהיה לבו מוכן לקדושה. אבל שיהפך לבו לגמרי שלא יתאוה כלל, זה אינו מסור בידו. ורק כשמטהר ומכיין את לבו אז מל ה' את לבבו ומשלים לו את הטהרה. לכן לא מוזכר בפרשתינו ערלת הלב, כי זה מוטל על האדם לעשות.

'לאהבה את ה' אלוקיך לשמוע בקולו ולדבקה בו כי הוא חייך ואורך ימיך' (דברים ל.ט).

כפילות 'חייך' ואורך ימיך' קשה, שהרי כשיש חיים ממילא יש תוספת אריכות ימים.

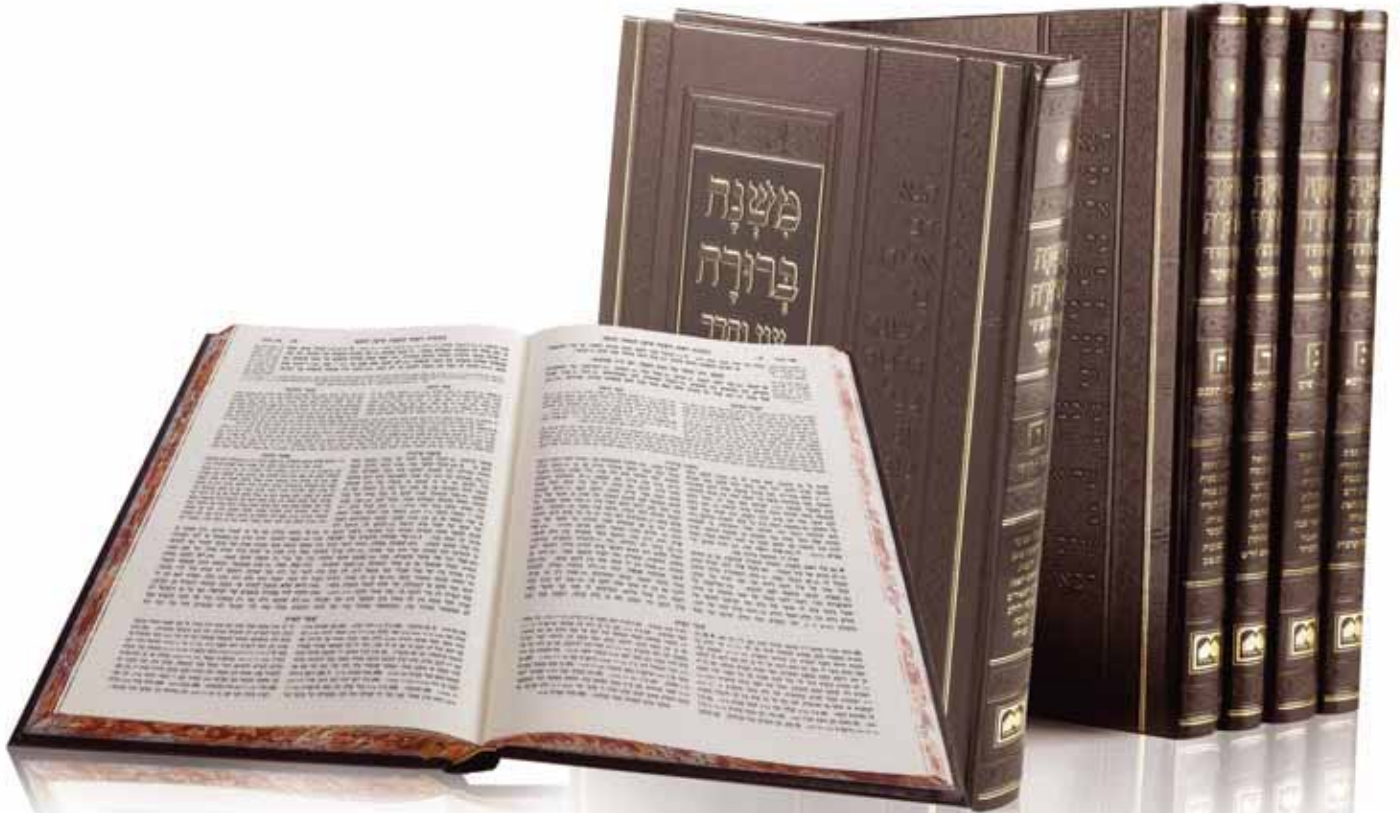
מתרץ השמחת ישראל בדרך משל, שכשאדם חולה והרופא נותן לו שיקויים וסממנים מרים, בשעת אכילתם מר לו מאוד, אלא שבסוף סממנים אלו גורמים לו אריכות ימים. ולהיפך יש אדם שאוכל דבש ומיני מתיקה שבשעת אכילתם מתוקים הם לו, אלא שבסופו של דבר הוא נעשה חולה על ידם וגורמים לו היפך אריכות ימים. ועל שני דברים אלו תחילת הדבר וסופו, באה התורה הק' לומר, שבלמוד התורה הק' ועשיית רצון ה' ית', גם בזמן הלימוד העסק בה מתוק מאוד, וזהו 'כי היא חייך' בשעת העסק בה שמרגיש האדם חיות וטוב, ועוד שהיא גם 'אורך ימיך' שגורמת לו גם בסופו של דבר אריכות ימים, שלא מגיע לעוסק בה מיתה כי נפשו חייה וקיימת על ידה לנצח.

'ושב ה' אלוקיך את שבותך ורחמך ושב וקבצך' (דברים ל.ג).

קשה שכבר נאמר בפסוק 'ושב את שבותך', ומדוע חוזר ואומר 'ושב וקבצך'.

מתרץ ע"כ המשך חכמה, שיש בעם ישראל שני סוגים הנמצאים בגלות, יש כאלו שמשתוקקים בכל עת ובכל לבם לשוב אל ארץ ישראל ורוצים לברוח מחוץ לארץ לארץ כמבור השבי, אותם ישיב ה' ראשונים, ועליהם נאמר 'ושב ה' אלוקיך את שבותך', מלשון בית השבי. ויש כאלו שמצאו קורת רוח בארץ נכריה, ובטלה מהם התשוקה לשוב אל מקומם ולחזור לארץ ישראל, עליהם ממשך הכתוב ואומר שאחרי ששיב ה' את המשתוקקים לשוב, גם אותם יקבץ ה' ויביאם אל ארץ הצבי.

משנה ברורה "עוז והדר" עולם חדש של לימוד הלכה

**ועכשיו מבצע ענק
לרגל הוצאה ולרגל
היארציית של מרן
ה"חפץ חיים" זצוק"ל:**

229
במקום 295

פורמט גדול

169
במקום 220

פורמט פנינים

המבצע בתוקף עד י"ד תשרי תשס"ח

סדרת המשנה ברורה של "עוז והדר" אינה עוד משנה ברורה, אלא עולם חדש ממש, שטרם היה כדוגמתו: משנה ברורה מנוקד מפואר ברמה גבוהה ביותר, סדר חדש באותיות גדולות במיוחד, מאירות עינים ומרהיבות ועוד שלל מעלות ההופכות את משנה ברורה "עוז והדר" למהדורת חובה בכל בית, בית כנסת, וספרייה תורנית.

- עשרות אלפי ציונים ומראה מקומות
- קיצור ביאור הלכה
- פסקי שו"ע הרב
- פסקי החזון איש
- ההוד והדר (מאות תמונות מרהיבות עין להמחשה)

להזמנות: 1-800-22-55-66
ניתן להשיג גם בחנויות הספרים המובחרות

סגירת ארון שיתכן שיש בו זבובים בשבת

בשו"ע (או"ח סי' שטז ס"ג) נפסק שאסור לצוד זבובים בשבת, ומדברי **הרמ"א** (שם) מבואר שארון שיש בתוכו זבובים או חרקים, והוא פתוח, אם הארון קטן באופן שלאחר שיסגור את הארון יהיו החרקים שבתוכו כניצודים אסור לסוגרו ואף שאין כוונתו לצידה מ"מ הרי זה פסיק רישא, **ובט"ז** (סק"ג) ביאר שמי"מ באופן שהאדם מסופק אם יש בארון זבובים יש להקל בזה, ואף אם ניתן לברר זאת בקלות, ובספק שאפשר לבררו בקלות לא אומרים ספיקו לקולא מ"מ כתב הט"ז שיש להקל בזה כיון שאינו אלא ספק פסיק רישא, עיי"ש.

ובביאור הלכה (שם ד"ה ולכן) כתב, ולולא דבריו הסברא להיפוך דאם האיסור יעשה בודאי ע"י המעשה [היינו הנעילה], אך ספק הוא אם יש כאן איסור [היינו דבר הניצוד] הרי זה ספק דאורייתא, אך כתב שלכאורה יש להביא ראיה **להט"ז** מתוספות בסוגיין (ד"ה האי) שהביאו מתחלה ראיה לשיטת **הערוך** שפסיק רישא דלא ניחא ליה מותר, ממה שאמרו בסוכה (לג) ממעטין ענבי הדס ביו"ט, ופריך והא מתקן מנא [היינו שמכשיר ההדס לצאת בו], ומשני כגון שלקטן לאכילה ודבר שאין מתכוין מותר, ופריך והא פסיק רישא הוא, ומשני כגון דאית ליה הושענא אחריתא, אלמא כיון דלא ניחא ליה בהאי תקון שרי, ודחו התוספות שהואיל ויש לו הושענא אחרת מותר אפילו לדעת ר' שמעון דשמא לעולם לא יהא צריך לשניה, ונמצא שלא תיקן כלי ולא פסיק רישא הוא, אבל לר"י אסור דשמא יצטרך לה ואגלאי מלתא דכלי עבד. הרי מוכח מדברי התוס' שגם בספק אם יש על הפעולה עצמה איסור ג"כ הוא בכלל דבר שאין מתכוון שמותר לדעת ר"ש.

אך כתב **הביה"ל** שיש לדחות הראיה, כיון שבסוכה עכ"פ תלוי הדבר בענין דלהבא שמא יצטרך להושענא ויהיה תקון למפרע ע"י מיעוט ענבי ההדס, או שמא לא יצטרך להושענא ולא יהיה זה תקון, אבל בענייננו שאנו דנים על הפעולה שעושה עכשיו, והספק אם עושה איסור תלוי בספק דלשעבר דהיינו אם יש שם דבר הניצוד או לא הוי ליה כשאר ספיקא.

ומ"מ כתב **הביה"ל** שלענין זבובים אין נ"מ בזה כיון שבלאו הכי אינו אלא איסור דרבנן דהו"ל דבר שאין במינו ניצוד וא"כ הוא ספיקא דרבנן, ונ"מ בעלמא במקום שהוא ספיקא דאורייתא כגון שרוצה לנעול הדלת, ומספקא ליה אם יש שם צבי וכדומה שנכנס מתחלה לתוכו אפשר שהוא בכלל ספיקא דאורייתא אף שאינו מכויין להצידה. ועיי"ש עוד שהוכיח ממקום אחר כדעת **הט"ז**. וע"ע באריכות **בח"י הגרש"ש** (בכורות סי' ד).

ובשו"ת מנחת שלמה (ח"א סי' י) דן אם מותר לפתוח מקרר בשבת כשאינו פועל, וע"י פתיחתו יכול לגרום שיתחיל לפעול. וכתב שזה דומה לנידון **הט"ז**, מכיון שיתכן שהמקרר הגיע למדת חום שעל ידי הפתיחה יתחיל לעבוד ואם כן זהו ספק פסיק רישא לשעבר, עיין שם מסקנתו ומה שהאריך בזה. וע"ע **במשנה הלכות** (ח"ה סי' מ), **חלקת יעקב** (ח"ג סי' קעט), **ואגרות משה** (או"ח ח"ב סי' סח).

נעילת חנות החתן בימי השבע ברכות

בשו"ת מהרי"ף (סי' פט) נשאל בחתן שאסור בעשיית מלאכה, ויש לו חנות בשותפות עם אחד, אם חייב לנעול החנות כל ימי המשתה כמו באבל שמחוייב לנעול חנותו, או לא. והשיב, שאין לדמות נידון זה כלל לאבל שרק באבל הדין כן שאין מלאכתו נעשית אפילו ע"י אחרים, ומפני שטעם איסור אבל במלאכה הוא משום שאסור לו להתעסק בדבר שמסיח מלבו צער האבלות, או מפני שיתכן שיבא לו קורת רוח מהמלאכה, ולכן גם שני שותפים שאירע אבל לאחד מהם נועלים חנותם שלא יעשה השותף בפרהסיא. אבל טעם איסור עשית מלאכה בחתן הוא משום שיהיה שמח עמה כל שבעת ימי החופה, וא"כ כל שיושב עמה בבית ולא יתעסק בדבר שמונעו מלשמוח עמה, שפיר דמי שיהא מלאכתו נעשית ע"י אחרים.

והוכיח כן ממה שאמרו אלמנה נשאת בחמישי ונבעלת בששי הואיל ונאמרה בו ברכה לאדם, ופרכינן ותבעל בחמישי הואיל ונאמרה בו ברכה לדגים, ומשני ברכה דאדם עדיפא ליה, אי נמי משום שקדו דתניא מפני מה אמרו אלמנה נשאת בחמישי ונבעלת בששי שאם אתה אומר וכו' למחר משכים לאומנותו והולך לו שקדו חכמים על תקנת בנות ישראל שיהא שמח עמה ג' ימים חמישי בשבת וערב שבת ושבת. מאי איכא בין ברכה לשקדו איכא בנייהו אדם בטל, אי נמי יו"ט שחל להיות ערב שבת ע"כ. **וכתב הרא"ש ז"ל** (שם סי' י) נראה דטעמא דשקדו עיקר, הילכך אם אדם בטל הוא יכול לישא בכל יום, ואם בעל מלאכה הוא לא ישא אלא בה' ויבעול בששי. ומבואר דאע"ג דתקינן רבנן דלא יבעול אלא בששי, דחיישינן שאם יבעול בה' שמא ישכים למלאכתו אפילו הכי אם הוא אדם שהוא בטל דלא חיישינן ליה להכי, שפיר דמי שישא אשה בכל יום מימי השבוע. נמצא דעיקר הדבר דכיון דהוא מקיים תקנה דרבנן שישמח עמה כמו שחייבוהו די בהכי, וה"ה לעניינינו שיש לחתן שותף שעובד בחנות, וכיון שאינו מונע ממנו לשמח את אשתו שפיר דמי.

עוד הוכיח ממה שכתב **הר"ן** (לעיל ב.) מפרקי דרבי אליעזר (פס"ז) חתן דומה למלך מה מלך אינו יוצא לשוק לבדו אף חתן אינו יוצא לשוק לבדו מה מלך אינו עושה מלאכה אף חתן אינו עושה מלאכה. ובאגדה אמרו החתן דומה למלך מה מלך אינו עושה מלאכה אף חתן אינו עושה מלאכה עכ"ל. וכ"כ הרב המגיד על מה שכתב **הרמב"ם** (אישות פ"י ה"ב) וכן תקנו חכמים שכל הנושא בתולה יהיה שמח עמה שבעת ימים ואינו עוסק במלאכתו וכו'. וצ"ן המ"מ "מפורש בתוספתא ובפרקי דר' אליעזר". ומבואר שטעם שאסרו החתן במלאכתו הוא משום דדומה למלך. וכיון שכן דיו לבא מן הדין להיות כנדון מה מלך מלאכתו נעשית ע"י אחרים כמבואר בספר שמואל כדכתיב (שמואל א' ח יא) ויאמר זה יהיה משפט המלך אשר ימלוך עליכם את בניכם יקח ושם לו וגו' ולחרוש חרישו ולקצור קצירו וגו' וכן מבואר הדבר **ברמב"ם** (מלכים פ"ד ה"ג), א"כ פשוט הוא דכמו שהמלך מלאכתו נעשית, גם בחתן כן.

וכן מבואר **בזקן אהרן** (הגר"א הלוי, סי' רטו), **בית דוד** (הגר"י דוד, יו"ד סי' קעז) שאחרים רשאים לעשות מלאכת החתן, וכן פועלים של החתן רשאים לעבוד במלאכתו ועבורו, וע"ע **בפ"ת** (אבהע"ז סי' סד סק"א).

יום ראשון כו אלול

כתובות ה

ברכת שבע ברכות בלא נוכחות הכלה

הפוסקים דנו, באופן שהחתן והכלה לא השתתפו בסעודה אם אפשר לברך שבע ברכות או לא, ובשו"ת האלף שלמה (או"ח סי' צג) פסק בפשיטות, שאפילו בלילה הראשונה אחר החופה אם החתן לא נטל ידיו לברך עמהם ברכת המזון לא יברכו ז' ברכות כי אין זה סעודת נשואין אם החתן אינו סועד עמהם.

ובשו"ת שבט הלוי (ח"ח סי' רפא) כתב שהוא מחלוקת בין גדולי הראשונים אם הדבר מעכב שיהיו החתן והכלה נוכחים בסעודה אעפ"י שאכלו הסעודה לכבודם, וכתב הנה בזה אין לנו אלא הכרעת שני גדולי ישראל **מהר"י אסאד** (אבה"ע סי' יב), ו**מהר"ם שיק** (סי' צ) לחזק אותה דעה שיהיה החתן נוכח וכן הכלה, אעפ"י שהרבה מקילים בזה, מיהו אם הכלה שם בסעודה אעפ"י שהיא לא שומעת הברכות אין זה מעכב מן הדין רק הדור מצוה כדי שתשמע גם היא הברכות לצאת בהם, מיהו מצוי שאוכלים עם החתן לבד בסעודה כגון סעודה שלישית בשבת והכלה לא היתה שם בכלל, אם עכ"פ שושבינין שלה אכלו אתה לכבוד חתן וכלה במקום אחר ובאים אתה לבהמ"ז בודאי כהלכה לברך ברכת המזון עם ז' ברכות, אבל לפעמים הכלה לא סעדה כלל ורק מביאים אותה בשעת ברכת המזון ועומדת בחוץ, ואין מכניסים אותה ואינה יודעת כלל מהנעשה בפנים לא שייך כלל לברך הז' ברכות רק לפי הדעות שנוכחות הכלה אינה מעכבת, מיהו יש לומר שעצם הדבר שהיא על יד מקום הסעודה ושומעת ע"פ רוב מה שמזמרים לכבוד חתן וכלה מספיק לברך ז' ברכות לכל הדעות, ומכל מקום עדיין צריך עיון שלפעמים מביאים אותה רק בשעה שכבר מכניסין עצמם לבהמ"ז ופסקו המזמרים וגם היא לא השתתפה בשום סעודה לכבודה בזה צ"ע רב אם מותר לברך ז' ברכות.

וסיים שם שאם החתן והכלה נוסעים למקום אחר ובדרך נכנסים בבית מלון ואוכלים שם סעודת ערב עראי, אין מברכים בזה ז' ברכות.

ובקובץ תשובות (ח"א סי' קסא) גם כתב שסעודה שלא הוכנה לכבוד החתן והכלה, משורת הדין וודאי אין מקום לברך בה שבע ברכות, והביא **שהעזר מקדש** (סי' סב ס"ח) כתב שהמנהג לברך, אך בקובץ תשובות האריך להוכיח **מהט"ז** (שם) ועוד פוסקים שאין המנהג כן, ואין לברך אלא אם הסעודה הוכנה לכל הפחות גם עבור החתן והכלה. וע"ע **בקובץ תשובות** (ח"ג סי' שצט).

ובשו"ת לבושי מרדכי (תניינא, אבה"ע סי' מזו אות ג) כתב, על דבר מי שדרכם כסל למו שלאחר הנשואין נוסעים למרחקים וסועדים בפת כסנין, הנה אע"פ שלהלכה אם אוכלים לחם שצריך ברכת המזון צריך לברך שהשמחה במעונו, מ"מ טוב להתרחק מכך, כי זהו עצת חטאים בעוונותינו הרבים שאיך יצלו מקריבות של זמן ספירתה לאחר ביאת מצוה, ודרכי הצניעות רחוקות מהם, וכי זהו שאמרו סוגה בשושנים, ומה בידינו לעשות כי לא ישמעו לקול מורים. וכי"ב העיר **בס' שבט שמעון** (בית משה סוף אות ט"ב).

יום שני כז אלול

כתובות ט

גט לאנשי צבא [חיילים] היוצאים למלחמה

עובדא הוה באדם שבא לפני הרבנים, קודם מלחמה שהיתה בזמנו, וביקש שהיות ומתכוון ביום מן הימים להשתתף בפעולה סודית שקשורה למלחמה, ואינו יודע אם יחזור בשלום, לכן ברצונו לקיים את הדין שכל היוצא למלחמת בית דוד גט כריתות כותב לאשתו, והודיע במפורש שלאחר שימנה שליח כדין לכתיבת הגט פטורין יחזור כעת לביתו, זו אשתו, ואינו רוצה אפילו שאשתו ומשפחתו ידעו מזה.

ואכן נתנו לו גט כזה, (עיין בשו"ת אגרות משה אה"ע ח"ד סי' קיא, ובירחון הפרדס אייר תש"ב, אופן סידור גט כזה), אך כתבו הפוסקים שיש לדון בזה הועיל ולאחר מכן הוא חוזר לביתו יש לחוש לשמא פייס וביטל את הגט ששמא חשב שלא יצא עוד לפעולה, ובפרט שהרושם שנתקבל היה שבכלל אין עליו פקודה לצאת לפעולה שחשב ותלוי היה כל הדבר בדעתו ובנדבת לבו.

ובשו"ת מים עמוקים (סי' ה, הו"ד בכנה"ג אבה"ע סי' קמח הגה"ט אות ג) האריך מתחילה בדבריו לבאר ולהוכיח שאין לחוש בכה"ג לשמא פייס וביטל הגט, ואע"פ שבא עליה בתורת אישות לא אמרינן שבטל בכך הגט, מפני שמכיון שתלה הגט בזמן הוא חושב שעד אותה העת שגמרו גירושיה היא אשת איש גמורה ומותרת לו, והוא בא עליה בתורת אשתו, ולא שהוא מבטל הגט בביאתו, ונשאר דבריו הראשונים במקומן כשהיו, וכמו"כ כתב שאין לחשוש גם לגט ישן, א. כיון דאי אפשר לכתוב לה גט אחר לגרשה בו שכבר הלך למדינת הים ואין שיירות מצויות ללכת ולבוא להביא גט אחר לאשתו ואין לך דיעבד גדול מזה ומתגרשת בו. ב. שאין הגט נקרא גט ישן אלא כשנתיחד עמה בין כתיבת הגט לנתינתו אבל בנידון זה שנתייחד עמה קודם שכתבו אין כאן גט ישן, ועיי"ש עוד מה שהאריך בזה.

ובקונטרס מבעל **החזון יחזקאל** כתב שיתכן לסדר בכזאת לאיש היוצא לצבא וחוזר לביתו לחפשות, משום דיש לומר כיון שכל עיקרו אשר הוא בא לצוות על כתיבת הגט ונתינתו אינו אלא כדי שלא תעגן אשתו אחרי תום המלחמה, ממילא מובן שכל זמן שהוא זקוק לצאת שנית בצבא אינו מבטל את פקודתו על סידור הגט ונתינתו ליד האשה אחר הזמן המוגבל.

ולפי"ז יש לפקפק הרבה אם יועיל תירוץ וחילוק זה לכגון נידוננו, דהא בנידוננו המדובר ששב לביתו עוד לפני צאתו לפעולה, וכשעוד לא ברור מתי שיצא ואם שיצא עוד בכלל, שהדבר היה תלוי לפי המצב הבטחוני שיתפתח וא"כ בכל כגון דא הא שפיר יש מקום לחוש לשמא פייס וחשב לזמן קט שלא יצא עוד לפעולה, ובפרט שהרושם שנתקבל היה שבכלל אין עליו פקודה לצאת לפעולה שחשב ותלוי היה כל הדבר בדעתו ובנדבת לבו.

לעדכון ורישום שיעורי תורה ניתן לשלוח

פקס ל - 03-543-5757

או לת.ד. 5717 חיפה

יום שלישי כח אלול

כתובות י

מעלת אכילת תמרים

אמר רב חנא בגדתאה תמרי משחנן משבען משלשון מאשרן ולא מפנקן וכו' תמרים שחרית וערבית יפות וכו' בצהרים אין כמותן ומבטלות שלשה דברים מחשבה רעה וחולי מעים ותחתיות. ע"ש. הרי דסגולת התמרים רבה מאוד, ועיין בפרש"י שכתב מבטלות מחשבה רעה, היינו דאגה. ובס' דברי תורה (מהדורא ו אות יד) תמה שבכל מקום בש"ס מחשבה רעה היינו הרהורי עבירה, וכתב הגם שאפשר ליישב בדוחק פרש"י לא רצה לפרש כן, דא"כ יש להקשות על דברי הגמ' (ב"ב קסד:): שאחד משלשה עבירות שאין אדם ניצול בכל יום הוא הרהור עבירה, והיה לכל אחד לאכול תמרים ולהנצל מהרהורי עבירה ומכך הכריח פרש"י שאכילת תמרים אינה מונעת מחשבה רעה, אך מ"מ יש להקשות כנ"ל שבכל מקום בש"ס מחשבה רעה היינו הרהורי עבירה, וביאר שכיון שאין השכינה שורה על אדם אלא מתוך שמחה ממילא אם האדם שמח השכינה יכולה לשרות עליו, אם כן מבוארים דברי פרש"י שכיון שתמרים מצילים מהדאגה הם מצילים גם מהרהורי עבירה.

והנה בגמ' מבואר, שתמרים בשחרית וערבית יפות במנחה רעות בצהרים אין כמותן וכו', וביעב"ץ (ד"ה שחרית) הביא מיזמא (פג:): שלומדים שלאחר אכילה יפות מהא דמיני מתיקה יפים לאחר אכילה, ושם מבואר שקודם אכילה גוררות אכילה, וכתב היעב"ץ שמא מה שאמר כאן רעות היינו לומר שלא יעורר תאוות אכילה שלא בזמנה.

ובגמ' ערובין (סח.) מבואר עוד מענין כח סגולתם של התמרים. יעו"ש. אולם הנה לעומת זה חזינן בגמ' דתענית (ט, ע"ב) דאמרין התם, עולא איקלע לבבל חזי מלא צנא דתמרי בזווא, אמר מלא צנא דדובשא בזווא ובבלאי לא עסקי באורייתא, בליליא צערוהו אמר מלא צנא דסכינא בזווא ובבלאי עסקי כאורייתא. ופרש"י צערוהו, בשלשול דאמרו (גיטין דף עה א) תמרי משחנן ומשלשון. ע"כ. הרי חזינן מהא דהתמרים מזיקים הם כסכינא לגופא. אלא דצ"ל דאה"נ סגולתם של התמרים רבה מאוד, והני מילי דוקא היכא שאוכל מהם מעט ובשיעור, אבל במקום שאוכל מהם הרבה בהפרזה מזיקים הם, והיינו נמי דפירש פרש"י בתענית (שם ד"ה מלא) צנא דסכינא בזווא, שמתוך שלוקחין אותו בזול אוכלין מהם הרבה ומצערים אותם. הרי שכשאוכל הרבה מהתמרים הם מזיקים אותו.

ובשו"ת עטרת פז (ח"א כרך א או"ח, מילואים סי' י ענף ב) כתב שיש לומר כדרך רמז דהיינו טעמא דאפקי רחמנא את התמרים בלשון דבש, לרמוז דעד כאן לא נשתבחה א"י בתמרים אלא כל זמן שנוהג בהם כדבש, שעליו אמר שלמה בחכמתו (משלי כה טז) דבש מצאת אכל דרך פן תשבענו והקאתו, והיינו שיאכל מעט מן הדבש, והכי נמי בתמרים כשאוכל מהם יאכל מהם במשקל ובמידה, ובזה הוא שיש בהם שבח ארץ ישראל משום שרק אז יש בהם את כל הסגולות שמנו חז"ל. אבל באופן שמפריז על המידה לית בהו שבח אלא אוזוקי מזקי כהא דחזינן בגמ' דתענית, והיינו דאפקיה רחמנא כלשון דבש, לרמוז על אכילתו במידה ובמשקל.

יום רביעי כט אלול

כתובות יא

כלה שהתברר שהיא גיורת

בשבט הלוי (ח"ה סי' קנ) כתב למסדר קידושין שהתברר לו שהכלה מאומצת ואינה יודעת מכך, ומסתפק אם עליו להודיעה על כך שהרי הגדילו יכולים למחות וקי"ל כן להלכה וא"כ יתכן שאחר הנשואין יתברר לה מכך, והיא תמחה ונמצא שיתבטלו הקידושין ואם ילדה בניה גויים, וכתב שוודאי חייב להודיע לה זאת שהרי היא יכולה לחזור בה שהגדילו יכולים למחות, ועי"ש שמאריך לדון במה שמבואר בסוגיין שהגדילו אין יכולין למחות, מה הדין כשהגדילו ולא ידעו על כך, ורק לאחר זמן נודע להם שהם גרים.

אולם למעשה נקט שוודאי צריך להודיע לה שמא אח"כ תמחה, אולם בנידון שמסתבר שאם יודיעו לכלה היא תברח מחמת בושה או שהדבר יזיק לה נפשית או גופנית לכאורה אין לך שעת הדחק גדול מזה וכדיעבד דמי, והרי אם כבר נשאת פשיטא שנישואיה גמורים ולא חיישינן, ומכ"מ מסיים שעדיין קשה להצטרף לזה להתיר כי משמעות ההלכה נוטה שבכל אופן צריך שידע הגר או הגיורת מגיותם ויקוב הדין את ההר, (וע"ע לעיל דעת התשובות והנהגות).

עוד כתב (ח"י סי' קמד) פשוטה של ההלכה, דנהי דהודעת הגרות מעכבת, מכל מקום אין צריך להודיע ההלכה שיכולה למחות, וכן מורים שיטת הש"ס שם דקאמר שאם גדלה שעה אחת ולא מיחתה שוב אינה יכול לעכב, וכ' הפוסקים דהיינו שגדלה בהתנהגות יהודית, ואי סלקא דעתך שצריך להודיע שיכולה למחות א"כ גם שגדלה ביהדות מכל מקום עדיין לא הגיע זמן מחאה דלא ידעה ההלכה, וא"א לומר דברגע ראשונה של גדלות הודיעו שיכולה למחות והיא התנהגה אח"כ ביהדות דא"כ פשיטא ופשיטא דלא יכולה למחות, וכן משמע ממש"כ הר"ן שם בקטן שמחה בקטנותו דמועיל כשיגדל אח"כ, והדברים ברורים.

זכיה וחובה לאדם שלא בפניו

המזכה לחבירו במתנה על ידי אחר, כיון שהחזיק בה כגון שמשך המטלטלין או הגיע שטר הקרקע לידו או החזיק בקרקע, זכה חבירו אע"פ שלא הגיעה המתנה לידו, ואין הנותן יכול לחזור בו, אבל המקבל ידו על העליונה אם רצה מקבל אם לא רצה אינו מקבל, מפני שזכין לאדם שלא בפניו ואין חבין לו אלא בפניו, וזכות הוא לו לקבל מתנה, אבל כשאינו רוצה לקבלה אין נותנים מתנה לאדם בעל כרחו.

גיור קטן

עובד כוכבים קטן אם יש לו אב יכול אביו לגייר אותו. אם אין לו אב ובא להתגייר, או שאמו הביאתו להתגייר, בית דין מגיירים אותו, מפני שזכות הוא לו וזכין לאדם שלא בפניו.

חור בו כשגדל

בן נח שהתגייר ומל וטבל ואחר כך רצה לחזור מאחרי ה' ולהיות גר תושב בלבד כמו שהיה מקודם, אין שומעים לו, אלא יהיה כישאל לכל דבר או יהרג, ואם היה קטן כשהטבילוהו בית דין בין שגירו אביו ובין שגירוהו ב"ד, יכול למחות בשעה שיגדיל ואין דינו כישאל מומר אלא כעובד כוכבים, במה דברים אמורים כשלא נהג מנהג יהדות משהגדיל, אבל נהג מנהג יהדות משהגדיל שוב אינו יכול למחות.

נישואי כהנים וישראלים זה עם זה

בירושלמי (פ"א ה"ה) איתא, בית דין של כהנים היו גובים לבתולה בכתובתה ארבע מאות זוז ולא מיחו בידם חכמים. אמר רבי יוסי, מסתברא בת כהן לישראל תגבה, ששבטה גובה (כלומר מפני כבוד שבטה שהם כהנים), בת ישראל לכהן לא תגבה, דלא מסתייה דסליקא לכהונה אלא דתימר תגבה, אמר רבי יוסי ב"ר בון, אחת זו ואחת זו קנס קנסו כהן, כדי שיהא אדם מדבק בשבטו ובמשפחתו. ומשמע שראוי להקפיד גם בבת כהן שלא תנשא לישראל.

והנה **ברש"י** (יבמות פד: ד"ה מאי) כתב שקיימא לן כהן כל זמן שמוצא לישא בת כהן לא ישא בת ישראל, כדאמרינן בפסחים (טז). סעודת הרשות בת ישראל לכהן. וזה לשון ה**ריטב"א** (שם) ואם תאמר וכי אין בת ישראל כשרה לכהונה, כבר פירש **רש"י** דהיינו כשרה מן המובהר, כדאמרינן בפסחים סעודת הרשות בת ישראל לכהן. ולפנינו בפסחים שם לא נזכר אלא בת כהן לישראל. וכן העיר הגאון רבי ישעיה ברלין באומר השכחה (סי' נ) על פירוש רש"י הנ"ל, שלא שמענו מדברי הפוסקים שכהן לא ישא בת ישראל. ע"ש.

והנה **בשו"ע** (אבה"ע"ז סי' ח ס"א) נפסק שכהנים לווים וישראלים מותרים להנשא אלו עם אלו, ומ"מ עם הארץ ישראל לא ישא כהנת (שם סי' ב ס"ח), ויש מי שכתב שבזמננו לא שייך עם הארץ לענין זה (עיין פ"ת סק"ט), ומ"מ תלמיד חכם ישראל מותר לישא כהנת וגם בזמן הזה יש דין תלמיד חכם לענין זה, ובשו"ת **צמח צדק** (ליובאוויטש, סי' יא) כתב שהגדר בזה הוא שידע לפחות מסכת אחת שבתלמוד, ובמהר"ם **שיק** (סי' ו) כתב הגדר בזה שיהא מופלג וירא שמים, וכתב **באבני צדק** (סי' ה) שמ"מ אדם שאינו ת"ח ואינו עם הארץ אלא ממוצע רשאי לישא כהנת באופן שמזדמן כן לפניו.

ובשיורי כנסת הגדולה (או"ח סוף סי' קכח) כתב שישראל לא ישא כהנת, משום שהמשתמש בכהונה מעל, והאשה צריכה לשמש את בעלה שאופה ומבשלת לו, ומכבסת ועושה בצמר (סא:), והנה **בשו"ת הלכות קטנות** (ח"ב סי' יא) נשאל במה שהקפידו חז"ל שכהנת לא תינשא לישראל, אם יש בו מזרע כהונה, כגון שאבי אמו כהן מהו. והשיב, היה מקום לומר, וכי מי שאכל שום וריחו נודף יחזור ויאכל שום אחר, (כלומר, שהרי אביו של זה עבר ונשא בת כהן, והיאך נחזור להתיר לזה שהוא ישראל ישיא כהנת), אבל יש לומר שמצא מין את מינו. ומיהו בכתובות (סב:), אמרינן, רבי איעסק ליה לבריה בי רבי חייא (שרצה להשיא את בנו עם בתו של רבי חייא), כי מטא למכתב כתובה נח נפשה דרביא (כשבאו לכתוב כתובה נפטרה בתו של רבי חייא). אמר רבי, חס ושלום פסולא איכא, יתיבו ועיינו במשפחות, רבי אתי משפטיה בן אביטל, ורבי חייא אתי משמעני אחי דוד. ופירש רש"י, רבי היה משפטיה שהיה בנו של דוד, אביטל שמה של אשת דוד, ורבי חייא בא מזרע שמעי אחי דוד, וזהו הפיסול, שרבי היה מבית דוד, ולא היתה בת הבאה משמעני הוגנת לבנו, שלא היתה בת מלכים. ונראה מכאן שגם בת ישראל לכהן נחשבת כאינה הוגנת לו. ומ"מ יש שדנו להקל בדין זה מחמת חוסר יחוס הכהנים בזמן הזה.

מברך שהשמחה במעונו

הטעם שאומרים שהשמחה במעונו, אפ"ל שאיתא (ע"ז ג:) מיום שחרב ביהמ"ק אין צחוק לפניו ית', אבל במשמח את החתן איתא (ברכות ו:) כאילו בנה אחת מחורבות ירושלים, מלכך יש שמחה ואומרים שהשמחה במעונו.

(בית אמת, בשם האמרי אמת)

כל היוצא למלחמת בית דוד גט כריתות כותב לאשתו

ופירש זקני כ"ק אדמו"ר זצלה"ה מקאצק שלא יהי' לו שום צירוף בדעתו לעניני ביתו אלא כל רעיוניו יהיו במלחמה, ובאופן זה היו מתחזקים בודאי לנצח בשם ה' שנקרא עליהם וצלם אלקים המאיר על פניהם. כן יהי' כל איש בעיני עצמו ויבטח בשם ה' כי ה' אתנו אל תיראום, וכל כמה שיהי' דבוק בהש"י ושקוע בהשגות התורה ביותר כן יגדל יותר הנצחון.

(שם משמואל, לסליחות זכור ברית שנת תרע"ב)

א"ר אלעזר מזבח מזיח מזין מחבב מכפר

ותקח צפרה צר ותכרת את ערלת בנה ותגע לרגליו ותאמר כי חתן דמים אתה לי' (שמות ד כה) ידוע כל המקיים מצות מילה כאילו בנה מזבח והקריב עליו קרבנות, וידוע מ"ש בגמ' דכתובות (:) מזבח, מזין מזיח מחבב מכפר, נמצא ד' דברים נאמרו במזבח וארבעתם מתחילין באות מ"ם הרי כאן ד' מ"ם, ולכן אחר שקיימת מצות מילה הצילה בזה למרע"ה מן הסכנה, קראתו למרע"ה חתן דמי"ם ד' מ"ם, שבזכות המילה שהיא במקום מזבח שיש לו ארבעה מיני מ"ם במעלות שלו ניצל מרע"ה.

(מלאך הברית לרבי יוסף חיים מבגדאד זצ"ל, פרשת שמות)

אין חבין לאדם שלא בפניו

כי אתם ידעתם את אשר ישבנו בארץ מצרים וכו' (דברים כט טו) צריך לדעת לאיזה דבר נותן הכתוב טעם כי אתם ידעתם, ורמב"ן ז"ל פירש שהוא טעם להאמור אחריו בסמוך פן יש בכם וגו', והוא קצת דוחק להקדים טעם למה שעתידי לומר אחרי כן. ואולי שדיבר הכתוב בסדר זה להעיר דבר אחד, והוא כי לפי שהצריכם הכתוב להכנס לחייב עמהם גם הבאים אחריהם, יאמר האומר ששורת הדין מנגדת הדבר שהרי אין חבין לאדם שלא בפניו (כתובות יא:), ולא תועיל קבלה זו שיקבלו האבות על הבנים לזה אמר כי אתם ידעתם וגו' ותראו וגו', פירוש ראיתם שאינם אלא שקץ ותועבה, ומעתה אינכם אלא זוכים להם לרחקם מתועבות הגוים, ולבחור באלקים חיים, ויכולין אתם לחייבם כמותכם, והוא מה שדקדק לקרותם שקוציהם וגלוליהם, לומר שידעו והשכילו השפלתם ומאיסותם.

(אור החיים, דברים כט טו)

עולם חדש של לימוד ההלכה

משנה ברורה 'עוז והדר' החדש - חובה לכל לומד.

ובודאי שלאורה תשתבח תורתם עשרת מונים. אך עדיין לא נחו ב'עוז והדר', עד שהוסיפו למהדורה את החיבור המבוקש 'ליקוטי פוסקים' הכולל בתוכו אסופה מקיפה של פסקי 'שו"ע הרב' לבעל התניא, ומספריו של בעל ה'חזון איש'. ומכל מקום שדבריהם נותנים טעם לשבח על דברי ה'משנה ברורה', אם בתוספת דברים או במחלוקתם עליו, אספו לקורת הגג של 'ליקוטי פוסקים' לתועלת ציבור הלומדים והמעיינים.

גם צירפו אליהם את המדור הייחודי והחדשני 'ההוד וההדר', הכולל מאות תמונות מרהיבות עין להמחשת הנושאים הנלמדים, כעין הלכות עירובין וסוכה, ארבעת מינים, ציצית תפילין וסת"ם. כשהטכנולוגיה החדשנית עומדת לימינם של עורכי המדור, בהפקת תמונות צבעוניות ותלת מימדיות, כשתועלת הלומדים ממנה אינה נתונה בספק כלל. כמו כן הוסיפו למהדורה זו את הביאור המיוחד על 'משנת סופרים' עם איורים מקצועיים להבנת הלכות סת"ם על בוריים. כך נעשתה המלאכה, כשההוצאות והעלויות... כלל לא תופשות מקום.

עד היום, היה על לומדי ה'משנה ברורה' לבחור בין שלל המהדורות, לכל אחת יש את המעלה שלה, את הטוב שבה. אולם המהדורה החדשה של 'עוז והדר' שינתה את התמונה כליל, היא נטלה מהלומדים את זכות הבחירה, כשהיא מציגה בפניהם את כל המעלות הרצויות בפונדק אחד. עד שכאשר הם לוקחים עתה את ספרי ה'משנה ברורה' החדשים של 'עוז והדר', נוטלים הם בעצם את כל המהדורות שהיו עד כה עם מעלותיהם, את העימוד המעולה של זו, ואת איכות הדפסה של זו, כשכל אלו חברו יחדיו במהדורה מושלמת זו, אלא שהגדילו לעשות והוסיפו עליהם רבות וטובות.

בעבודה מאומצת ורבת שנים, נערכה מהדורה חדשה זו, עשרות אלפי שעות של עשרות עורכים ומגיהים מובחרים, מאות אלפי שקלים של שכלול וההדרה, מחשבות רבות והתייעצויות, גיוס מיטב הכוחות התורניים מחברי ממלכת התורה 'עוז והדר'. אכן כזו, קשה ומפרכת, היתה דרכה של המהדורה המושלמת, החל מצעדיה הראשונים ועד צאתה לאור עולם בשעה טובה וכדבר בעיתו. כל אלו, הם המסבירים את סיבת הביקוש העצום שיש ל'משנה ברורה' החדש, כשבכל רגע נמכרים עוד ועוד סטים, אם זה ב'מהדורת החתנים' המהודרת והמורשימה, אם זה במהדורת 'פנינים' האיכותית. וכל אלו עושים את דרכם אחר כבוד למרכז ארונות הספרים היהודי, בכל מקומותיהם.

העיתוי המתאים ביותר להוצאת המהדורה, אינו במקרה כלל, ימיה הראשונים של מהדורה זו, הינם סמוכים ונראים ליום כ"ד באלול, הילולת המחבר מרן ה'חפץ חיים' זצ"ל. ולרגל תחילת שנה, שנת תשס"ח, בו יתחילו המוני בית ישראל להתחדש עם הטוב והנוח ביותר, כשלימוד ה'משנה ברורה' יהיה נעים במיוחד וגישמע'ק - יותר מאי פעם. ראשוני הלומדים, שכבר זכו לטעום את טעמו הטוב של הלימוד במהדורה זו, מעידים בעדות איתנה שאינה ניתנת להזמה, כי הלימוד במהדורה החדשה גורם להם תחושת עונג עילאי, והאיכות השמורה לה עם התוספות המעולות של 'עוז והדר' משביחים ללא ספק את לימודם. ואך משום כך אין זה פלא, שהביקוש האדיר למהדורה החדשה הפתיע את אגף השייוק ב'ממלכת התורה' - עוז והדר, עד שנערך בכוחות מתוגברים להדביק את קצב ההזמנות הרבות כל כך.

מהפכה של ממש מתחוללת בימים אלו בעולם התורה, עם צאתה לאור עולם של המהדורה המושלמת והמפוארת של ה'משנה ברורה' של 'ממלכת התורה עוז והדר', המהדורה ששינתה כליל את כל סדרי העדיפויות שהיו עד כה בין לומדי ההלכה, והיא גם הפכה את לימוד ה'משנה ברורה' לנוח ואיכותי, לראוי ומשובח, באופן שלא היה מוכר עד כה. ה'משנה ברורה' החדש, שכבש את לבם של כל רואיו כבר מהרגע הראשון, מצדיק את האהדה העצומה שרוכשים כלפיו ציבור הלומדים. ולא רק בזכות הדרו ויפיו, אלא גם על שום השלמות המקסימלית לה הוא זכה בכל תחום ותחום, ההוספות הרבות והנדרשות, ועל ההשקעה האדירה שעומדת מאחורי ששת הכרכים המרשימים הללו.

מאחורי היכולת שהיתה בידיהם של העורכים הרבים, עומד וניצב נשיאה הנערץ של 'ממלכת התורה' - עוז והדר' הגה"צ הר"ר יהושע לייפער שליט"א רב ומו"ץ בשיכון סקווירא ובמונסי, המשים לילותיו כימים למען שגשוג והצלחת המפעלות הרבות שבחסות רשת היכלי התורה והכוללים הפרוסים ברחבי הארץ, כמו גם החזקתם והרחבתם של שאיפות הקודש ותוכניות העוז שלו בהגדלת תורה ובההדרת ספריה.

ששת כרכי ה'משנה ברורה' החדשים, שנערכו בצורה מקצועית, וביסודיות האופינית ל'עוז והדר', ברוב עמל ויזעו בהיכליה של ממלכת התורה 'עוז והדר' בבית שמש, כשצוות ענק של תלמידי חכמים יושב על כל תג ותג, בוחן במבחנת הדקדוק את פרטי הפרטים הנחוצים לכל לומד. ידועה היא הקפדתו המחבר מרן החפץ חיים זצ"ל, שלא תיפול חלילה שגיאה או טעות בין דפי חיבורו, וכך על פי דרכו נהגו עורכי המהדורה הנוכחית, והתאמצו מעל למשווער ברדיפה אחר כל טעות שהשתרבה לתוך ה'משנה ברורה', ובהתחקות אחר עקבותיהן, עד שהביאום אל תיקונן הראוי והנדרש. כמו כן נערך פיסוק וניקוד בעין בוחנת ופקוחה, ונפתחו בדקדוק רב 'ראשי התיבות' והקיצורים שהובאו בתוך דברי המחבר. לומדי המהדורה החדשה, ירגישו ללא ספק את תוצאותיה של מלאכה אדירה זו.

עוד משימה מורכבת נטלו על עצמם ב'עוז והדר', שגם היא דורשת אומץ ותעוזה, תבונה וחכמת החקירה, בעריכת 'מראי מקומות' על כל הצינונים שהובאו ב'משנה ברורה' ובחיבורים שצירף לספרו. רבים הם המובאות שנשלח הלומד בעת לומדו, וכשרצה לעיין בכלום היה נאלץ לעמול קשות להתחקות אחר מקומו המדויק של מקור הדין, ולעיתים מרובות היה עומד הבלבול בדרכו אל חקר המקור, והיו מכבידים עליו מאוד וגוזלים זמן רב משעותיו הקצובות. ואך משום זאת באה מלאכתם, מלאכת אבירים, כשערכו את אלפי 'מראי מקומות' והצינונים, וסימנו את מקומם המדויק לאחר בדיקה יסודית של כל ציון בנפרד.

זאת ועוד, הוסיפו עליהם את 'קיצור ביאור הלכה', שהוא חיבור מיוחד לסיכום ותימצות כל הסוגיות המובאות בארוכה בתוך דברי המחבר ב'ביאור הלכה'. לומדי ה'משנה ברורה' יודעים היטב כמה היה נחוץ עד כה חיבור שכזה, ובפרט לאלו שלמדו את משנתם בכדי להוציא את ההלכה למעשה, ולהורות הוראה על פי דבריו של ה'משנה ברורה', אלו הרגישו חסרון גדול בהעדר תימצות קצר ומסכם של דברי המחבר, ואליהם כוונה מלאכתם המופלאה של עורכי 'קיצור ביאור הלכה',

חלוקתן של הגניבות'. 'חם להם', אומר ר' לוי יצחק, 'אין הם תוקעים כף, אלא 'לחיים' - 'מברכים הם זה את זה בשנה טובה'. שוב מתבונן השמש ורואה שהם מתלחשים ביניהם 'עכשיו מגלים הם זה לזה מעשי הגניבות: מה גנבו ומיד מי'. 'אם כך' מתמלא רבי לוי יצחק שמחה, 'הריהם בעלי תשובה גמורים, מתוודים הם זה בפני זה קודם סליחות, כדי שיכנסו לסליחות בקדושה ובטהרה'. (ליקוטי ש"י)

תיקון נשמות

הצדיק הרה"ק רבי ישראל מרוזין נכנס לחדרו באחד מימי חודש אלול והסתגר שם. ולא ניאות להכניס אליו את האנשים הרבים שהגיעו אליו ובידיהם פתקאות בקשה. המתניו האנשים שעות ארוכות ולא יצא אליהם. נכנסו לבסוף הגבאים פנימה אל הרבי וביראת כבוד אמרו לו כי בחוץ מחכים לו אנשים רבים החפצים להתברך מפיו. נאנח הצדיק וענה לגבאים: ומה ביכולתי לעשות? מחכות אצלי נשמות רבות שהגיעו לפה במשך כל השנה לשם 'תיקון' ואני דחיתי אותן לאלול... אילו היה לידי צדיק נוסף שהיה עוזר לי - הייתי מספיק יותר! ... אמנם ישנו צדיק כזה בדורנו - הלוא הוא ר' שלום מבעלז, אך הוא בחר לו לתקן גופות. (בית רוזין).

לא הייתי מתכופף להרימו...

בימי רבי אברהם מקאליסק זי"ע ארע בימי הסליחות, שהגויים מוכרי הדגים בעיר טבריה, החליטו בעצה אחת כי לקראת ימי החג בהם היהודים צריכים דגים ליום - טוב, יעלו את מחירי הדגים פי שניים ממחירם הרגיל. כששמע זאת הבד"ץ של הספרדים, עשו אסיפה להכריז בה ולפרסם כי אין לקנות דגים בשנה זו יותר מהמחיר הרגיל. לפני האסיפה שלחו הבי"ד הזמנה גם לרבי אברהם מקאליסק שיבוא להשתתף בה ולהכריז הכרזה זו גם לבני האשכנזים, אך הקאליסקער לא בא. ובכל אופן החליטו מחברי הבד"ץ להכריז האיסור והוכרחו המוכרים הגויים לבטל החלטתם ומכרו במחיר הרגיל כי לא היה אף קונה אחד. כעבור כמה ימים פגשו חכמי הספרדים את ר' אברהם ושאלוהו מדוע זה לא בא אל האסיפה לטובת הכלל? השיבם ואמר: האמינו לי כי בזמן זה, זמן בו יתרצה העבד אל אדונו, אף אם הייתי רואה ארנק מלא מעות מונח על הארץ לא הייתי מקדיש זמן להתכופף לארץ ולהרימו... (אוצר ישראל)

האם אין לך מאומה לתקן?!

בראש חודש אלול, ניצב היה הגאון הקדוש רבי לוי יצחק מברדיטשוב ליד חלון חדרו והתבונן החוצה, עבר שם גוי אחד שהיה מתקן מנעלים, שאל הסנדלר את ר' לוי יצחק בתמיהה: האם גם לך אין מאומה לתקן?!

מיד הלך ר' לוי יצחק לחדרו, ישב על הארץ ובכה בכי מר ואמר: אוי לי ואוי לנפשי, הנה יום הדין קרב ועדיין לא תיקנתי את עצמי. (זכרון לראשונים)

מי שאינו עמל באלול

נסע הר"מ מקוברין בימי אלול בדרך ביחד עם הר"מ מלכוביץ ועצרו בפונדק בדרך על מנת לתת מנוחה לסוסים. הותירו את הסוסים באורווה, ונכנסו לתוך הבית. שם באחד החדרים מצאו גויים יושבים ומשוחחים ביניהם. כאשר האזינו לשיחתם, שמעו אחד מהם אומר לחבריו 'מי שאינו עמל כראוי בחודש הזה, לא יהיה לו מה לאכול כל השנה'. מיד קרא הצדיק לאנשיו ואמר להם: שמעו מה שגוי זה אומר! (תורת אבות)

בעלי תשובה גמורים...

מעשה ברבי לוי יצחק מברדיטשוב שהלך יחד עם משמשו בליל סליחות גשום ביותר לבית הכנסת, ועמדו תחת גג בית אחד להסתתר מפני המטר הסוחף, הבחינו שנקלעו למסבאה בה נאספו אנשים ריקים ופוחזים המספרים תוך כדי לגימה את מעשיהם הרעים. הציץ השמש בחלון וראה כי חבורת ריקים יושבת סביב שולחן גדוש מטעמים, יי"ש ושיכר, והרי הם הוללים ומתהוללים.

'ראה פושעי ישראל אלו, שבלי סליחות יושבים במסבאות ושותים ומשתכרים' - אמר לרבי לוי יצחק. השיבו הברדיטשובער - 'חלילה, ישראל קדושים המה, מברכים הם ברכות הנהנין'.

חוזר ומסתכל השמש ורואה שהם תוקעים כף זה לזה, 'עכשיו', מספר הוא לרבי לוי יצחק, 'הם מסכמים ביניהם

כמה שווה העולם הבא

מעשה בשולית ספר שעבר ליד ביתו של הצדיק ר' לוי יצחק מברדיטשוב ז"ל, בערב ראש השנה. הלך אותו שוליה בגילוי ראש, ושערותיו עשויות בלורית ארוכה.

ראה אותו הצדיק מבעד לחלוננו, קרא לו להיכנס אליו ונכנס. שאלו הצדיק למה לך בלורית זו? השיבו הלה, עסק יש לי עם פריצים ושרים הבאים להסתפר וצריך אני להתנאות בפניהם. רצה הצדיק לשלם לו 'אדום' אחד בשכר שיסיר בלוריתו, שהרי זה בגדר 'בחוקותיהם לא תלכו', ולא הסכים, העלה הצדיק שכרו לשלושה 'אדומים', והוסיף לו עוד ועוד עד שהגיע לעשרים 'אדומים'! ולא התרצה בחזור. אזי אמר לו הצדיק: אם תוריד בלוריתך מבטיח אני לך חלק בעולם הבא!

כששמע בחזור דברים אלו שלף מיד מכיסו זוג מספרים וברגע אחד גזז כל בלוריתו. עמד הצדיק מברדיטשוב ולימד זכות לפני הקב"ה: רבונו של עולם, ראה מה גדולה וחזקה אמונתם של בניך, אפילו הפשוטים ביותר. כמה יגיעה וטרחה ועמל צריך אדם לטרוח עד שירויח אדום אחד, וכל שכן עשרים אדומים שהם סכום עצום, ובכל זאת מה שלא נתרצה לעשות בשביל עשרים אדומים עשה בעד חלק לעולם הבא, אפילו שמעולם לא ראה אותו עולם הבא בעיניו. (ליקוטי ישרים)

השנה הזאת - אפילו במספר רגעים!

האדמו"ר הראשון מבעלז, הרה"ק רבי שלום, נזהר היה בחשיבותו של כל רגע ורגע, ומקפיד היה לומר כי 'תשועת ה' כהרף עין'.

כהוכחה לכך היה מסביר ואומר כי גם אנו, בתפילת מנחה האחרונה של השנה הנאמרת בערב ראש השנה ממש מבקשים מהקב"ה 'ברך עלינו.. את השנה הזאת'.

ולכאורה, הרי בעוד דקות ספורות ורגעים מועטים מסתיימת השנה, איך ייתכן עדיין לבקש עליה שתתברך?

אלא, חשובה היא כל שנייה ויכולה להיות רבת פעלים עד שאפילו הרגעים האחרונים של השנה ראויים להיקרא שנה זו, ויכולה הברכה לחול בהם...

ארבעים יום קודם הדין

לפני שנשא ר' יצחק בלאזר את הרבנית לאישה, התנה עימה כמה תנאים שבהם תעמוד כשיבנו ביתם יחד. אחד מן התנאים היה כי מוכנה היא שיעזוב את הבית לכל ימי חודש אלול עד לאחר יום הכיפורים. ולמרות שהסכימה לכך מראש, בכל שנה ושנה היה מבקש את סליחתה ומפייסה על כך.

באותם ארבעים יום, היה יושב ביראה עצומה בבית במדרש כשהוא שומר על 'תענית דיבור' ולא מדבר עם איש. אפילו בשנה בה ילדה אשתו בן בחודש אלול - הלך לבקרה וכל מה שאמר היה 'מזל טוב' בלבד למרות שביקר אותה יום יום!

שנה אחת נאלץ לנסוע בחודש אלול לוינה לביקור אצל פרופסור מפורסם. כינס בזריזות שלושה תלמידי חכמים שיתירו לו את נדרו, כי חשש שייאלץ בוונה לדבר דבור סתמי, אך גם אז סייע ה' בידו והצליח להחזיק בתענית 'דיבורו'. (אורחות חסידים).

כשהפנקס נמחק

אח נוסף היה להם, לאחים הקדושים ר' אלימלך מליזענסק ור' זושא מאניפולי, שהיה לו בית מזיגה בכפר קטן. רצו פעם תלמידי הצדיק ר' אלימלך לתהות על קנקנו, שהרי בודאי אינו איש פשוט כלל. נסעו אליו וראו שעומד הוא כל היום ומוכר י"ש לכפריים הגויים. ולא ראו אצלו שום מדרגות גבוהות וכדו' אלא הבחינו שיש לו פנקס קטן ומידי פעם רושם הוא לו איזה דבר. ביקשו ממנו רשות ללון אצלו ונענה להם.

בלילה כשבית המזיגה היה סגור ובני הבית כולם כבר הלכו לישון, שמעו שהוא קורא באיזה פנקס ובוכה בכיות מרות ומכה את עצמו. לא יכלו להתאפק, נכנסו אליו ושאלוהו: הייתכן שאיש יכה כך את עצמו?

השיבם האיש בתמימות: כך דרכו תמיד, כל היום כשנדמה לו שעשה איזה חטא או הרהר הרהור עבירה, הוא רושם בפנקס ובלילה אינו הולך לישון עד שהוא שב בתשובה גמורה, וזה האות כי תשובתו נתקבלה - כשרואה שהכתב נמחק אזי יודע הוא כי חטאו נמחק אף הוא בשמים.

והמועילות שנשזרו בהן.

רוצה לשמוע? - תשלם!

מיהר ונסע האברך בהזדמנות הראשונה שנקרתה בידו למיר, לר' ירוחם, נכנס אליו ושח לו בהתפעלות כיצד סייעו בידיו השיחות ששמע ממנו לפני שנים להינצל מלהתערב במחלוקת והודה בפניו נרגשות על עיצות טובות אלו.

נענה לו ר' ירוחם ואמר - מיד כשנכנסת אלי להתברך בשלום, הכרתי בך ובתכונותיך, וידעתי כי לא ירחק היום ותקבל משרה רבנות המתאימה לך. והיות שמצוי מאד מחלוקות בתוך הקהילה חששתי מאד לתגובותיך ולכן הארכתי ודיברת בעניין המחלוקת ולכן גם דרשתי ממך שתשלם עבור השיחות, כי אם לא נדרש היית לשלם - היו דבריי נכנסים מאוזן אחת ויוצאים מן השנייה, אך כששילמת - הרי האזנת בקשב רב ל'סחורה' שקבלת וזכרת היטב את דברי..

עכשיו יכול אני כבר להחזיר לך את כספך שמילא את מטרתו ומונח הוא אצלי עד שתבוא... סיים ר' ירוחם את דבריו.. (שאל אביך ויגדך).

לקראת הימים הנוראים הגיע אברך אחד אל ישיבת מיר כדי לשהות שם בחגים ולשמוע משיחותיו הקדושות של המשגיח ר' ירוחם.

כאשר הגיע לשם נכנס ליטול ברכת שלום מהמשגיח. קיבל אותו ר' ירוחם בשמחה כדרכו, ושאל אותו מדוע טרחת והגעת דוקא לכאן, השיב לו האברך כי חפץ הוא לשמוע את דרשות ההתעוררות ושיחות המוסר של המשגיח..

נענה ר' ירוחם והשיב לו אם כך, עליך לשלם עליהן.. אי אפשר לבוא סתם בחינם..

חשב האברך כי בלשון מליצה ובדיחות דיבר אליו ר' ירוחם אך להפתעתו עומד ר' ירוחם על דבריו ואומר: מתכוון אני לדברי ברצינות.. אם חפץ אתה להשתתף בשיחותיי - עליך לשלם!

אם כך כמה עלי לשלם - תמה האברך.

השיב המשגיח - עשה אתה חשבון בכספים שבידך, כמה עליך להותיר עבור הוצאות נסיעה וארוח ומה שיוותר לך - תשלם.

מיהר האברך לעשות כדברי המשגיח, חישב הוצאותיו והגיש לר' ירוחם את התשלום עבור שיחות המוסר, נפרד מעליו בברכה והלך לאכסניתו.

בכל התקופה בה שהה האברך האריך ר' ירוחם בשיחותיו והעמיק בנושא עניין המחלוקת - כמה חמורה היא, וכיצד להימנע ולהינצל ממנה.

עברה תקופת הימים הנוראים, חזר האברך לביתו וכמעט ונשתכחה ממנו כל עניין דרישת התשלום התמוהה.

עברו שנים מספר והנה נתמנה אותו אברך לכהן בכס הרבנות של אחת העיירות. זמן קצר לאחר שנתיישב בכס רבנותו פרצה מריבה גדולה וחריפה באותה עיירה. אזי נזכר האברך בשיחותיו הארוכות של המשגיח ר' ירוחם בגנות המחלוקת ובאמת הקפיד ושלט בעצמו שלא להיכנס לאותה מריבה ולא להתערב בה. ואחזה בו שמחה גדולה שזכה לשמוע שיחות אלו וליישם העיצות הטובות

מהן סליחות?

היה החסיד ר' שמואל מונקעס בימי הסליחות בדרכו אל רבו הקדוש בליאזנא והתאכסן בדרכו במלון קטן על פרשת דרכים.

בלילה העיר אותו בעל בית המלון בכדי שיילך איתו ועם אשתו לאמירת סליחות בכפר הסמוך. שאל ר' שמואל את בעל המלון - וכי מה הן סליחות? הזדעזעה בעלת המלון ואמרה - ראו, הנה בא אדם שאיננו צעיר, ופניו נראות כפני תלמיד חכם - משמע רב הוא או מלמד, ובכל זאת איננו יודע מה זה סליחות? והרי סליחות הם כשהולכים לבית הכנסת להתפלל ומבקשים מהשי"ת שיוציאו השדות דשאים משובחים, שיהוו מרעה לבהמות ויתנו הרבה תנובה, והאדמה תיתן את יכולה ונשבע כולנו מטובה.

ענה להם ר' שמואל מונקעס - בושה וחרפה, היאך לא מתביישים אנשים זקנים לעמוד בלילה ולבקש - - אוכל! קמים בלילה ומה הם מבקשים? אוכל! (אגרות קודש - אוצר סיפורי חב"ד).

אימת הדין

אחד מגדולי ירושלים, שעלה אליה מהעיר קובנא - בה נולד. סיפר כי בצעירותו הלך פעם לשמוע את רבי ישראל ליפקין מסלנט מוסר את דרשת התעוררות של חודש אלול.

היה היכל בית המדרש צפוף וגדוש באנשים, ומפני הדוחק לא היה לו מקום וישב במדרגות העולות לארון הקודש.

באמצע הדרשה, מרוב התרגשות נפל רבי ישראל על הארץ והיה מראהו כסיד הקיר. ומראה זה של ר' ישראל חיזור כמת מאימת הימים הנוראים, השאיר עליו רושם של 'אימת דין' לכל חייו!

ועד סוף ימיו לא חדל אותו גאון מלהזכיר את קריאתו הנרגשת של רבי ישראל: 'יהודים, זכרו כי בחודש אלול אנו נמצאים, מהרו וחזרו בתשובה!' (אורחות חסידי'ך).

אין לו עניין בכלום

כבר שבועות לפני ראש השנה היה משתנה סבר פניו של הרב מבריסק. והיה אומר לבני ביתו כי כאשר חושב הוא על יום הדין, אינו יכול לחשוב ולהתעניין בשום דבר אחר וגם אינו חש צורך לכך. במוצאי יום הכיפורים - היו נאלצים בניו 'להכריח' אותו לטעם משהו שיפסיק את הרעד המוחשי שאחז בגופו מאימת יום הדין! (אורחות חסידי'ך).

חמימות של תפילה

באחת השנים נסע רבי יעקב ישראל קנייבסקי - בעל הקהילות יעקב, באחד מימי חודש אלול אל הכותל המערבי, כשמטרת הנסיעה הייתה להתפלל על אחד מגדולי הדור שחלה. בדרכו חזרה מן הכותל, נכנס לאחד מבתי הכנסת בירושלים שהיה לומד בו 'כולל', והתפלל עם אברכי הכולל תפילת ערבית.

עברו כמה ימים ונכנס אליו אברך אחד מהכולל שהגיע בעניין פרטי, ניצל הקה"י את ההזדמנות שנקרתה לפניו ולימד לאברך כי "בני תורה, ובפרט בימי חודש אלול, צריכים להתפלל ערבית יותר חמה!" (אורחות חסידי'ך).

קביעות בדרשה - לא לחינם!

נוהג היה רבי נטע וייס, מגיד בירושלים לשאת בכל שבת ושבת דרשת התעוררות באחד מבתי הכנסת בעיר העתיקה.

באחת השבתות האחרונות של הקיץ, שרר שרב כבד, ולא העז איש להוציא ראשו מביתו בשעות הצהריים החמות, וכך הגיע ר' נטע בשעה הקבועה לבית הכנסת ומצא אותו ריק ומרוקן מכל נפש חיה.

הרהר ר' נטע ואמר לעצמו - היות וכבר יש לי קביעות באמירת דרשה של שבת, צריך אני לומר את דבריי אפילו אם אין אף אחד שיאזין לה.

עלה ר' נתן במדרגות בימת בית הכנסת, התעטף בטליתו, והתחיל לשאת אמרי מוסר. במשך שעתיים ניצב על רגליו ודיבר בהתלהבות כהרגלו בכל שבת. כשרק סיים את הדרשה, יצא בחור אחד מעזרת הנשים, ניגש אליו בהתרגשות רבה ואמר - רבי, חוזר אני עכשיו בתשובה!

אותו בחור, הסתובב הוא להנאתו בחוץ ומפאת החום הכבד שהציק לו, נכנס לנוח ולהירגע בבית הכנסת. והנה תוך מנוחתו - ראה את מעשיו של ר' נטע, והחליט להקשיב לדברים הנאמרים שקלעו אכן למטרתם והחזירוהו בתשובה שלימה. (שאל אביך ויגדך).

גערת חכם ומבין

נתקבל הרה"ק הרבי ר' שמעלקי לכהן ברבנות ניקלשבורג, גילה כבר בדרשה הראשונה שדרש בה כרב, בקיאות רבה בענייני חולין מלבד בקיאותו התורנית.

כאשר נשאל למה השתדל כל כך לגלות את ידיעותיו הכלליות, השיב 'טוב לשמוע גערת חכם מאיש שומע שיר כסילים'

מוסר, ראוי לשמוע מפי אדם המבין מלבד חכמתו, גם בדברים של מה בכך, שהם העיקר בעיני הכסילים, שלא יוכלו אחר כך הם לומר לו כי בטלן הוא ואינו מבין בענייני העולם הזה... (שמן הטוב).

מתיבתא של עוז והדר ראש הישיבה הפרטי שלך

ועכשיו מבצע מיוחד

מצטרפים למנוי מתיבתא ומקבלים
במתנה

כרך אינצקלופדיה תלמודית
ערכי מסכת כתובות + שובר הנחה
לרכישת תוכנות תורניות
מבית טל מערכות

מתיבתא של עוז והדר היא יצירה מושלמת המתאימה לכולם ומאפשרת לכל לומד להגיע לעומקים ולהבנה לפי רמתו. **במתיבתא** מגוון מדורים איכותיים הכוללים היקף עצום וחסר תקדים של ליקוטים מאלפי ספרי מפרשים ראשונים ואחרונים, כשבמרכז הגמרא המפוארת והמהודרת בתכלית הדיוק של **עוז והדר**.

לו היית יכול לקחת ראש ישיבה פרטי שילמד אותך מדי יום ויסביר לך את הגמרא ומפרשיה על בריים... נשמע חלום? ובכן זו מציאות וכל אחד יכול להיות חלק ממנה: הזמן עוד היום מנוי ל**מתיבתא** - הגמרא המבוארת המובילה של **עוז והדר** יגיעו לביתך דפי "הדף היומי" מבוארים ברמה גבוהה ע"י טובי התלמידים-חכמים שבדור. בדיוק כמו ללמוד עם ראש ישיבה פרטי.

הופיע: הכרך הראשון של "מתיבתא" על מסכת כתובות

להזמנות: 1-800-22-55-66
ניתן להשיג גם בחנויות המובחרות

